

Andrzej AMBROZIK¹
Tomasz AMBROZIK²
Piotr ORLIŃSKI³
Stanisław ORLIŃSKI⁴

WPLYW ZASILANIA SILNIKA PERKINS 1104C BIOETANOLEM NA EKONOMICZNE I ENERGETYCZNE WSKAŹNIKI JEGO PRACY

W referacie przedstawiono wyniki badań i ich analizę w zakresie pomiaru wskaźników ekonomicznych i energetycznych silnika o ZS typu PERKINS-1100. Silnik zasilany był mieszaniną paliwa węglowodorowego EKODIESEL PLUS 50B z etanolem. Pomiary wykonano na stanowisku hamownianym wyposażonym w system pomiarów wielkości szybkozmiennych. Wykazano, że rodzaj paliwa o różnych właściwościach fizykochemicznych ma istotny wpływ na zużycie paliwa, wskaźniki energetyczne i emisję toksycznych składników ze spalinami.

INFLUENCE OF POWERING THE ENGINE 1104C BIOETANOLEM PERKINS ON ECONOMIC AND ENERGY SIGNS OF HIS WORK

In the article research finding and their analysis were described in the scope of the measurement of signs economic and energy self-ignition engine PERKINS-1100 type. The engine was powered a mixture of mikroemulsive fuel: hydrocarbon EKODIESEL PLUS 50B -ethanol. Measurements were made on the test bench equipped with the system of measurement of fast-changeable size. This influence is showing in the influence on fuel consumption, energy signs, exhaust emission on toxic components and acoustic emission.

1. WSTĘP

Rozwój silników o ZS (zapłonie samoczynnym) pociąga za sobą ujemne skutki w procesie ich eksploatacji, w tym zanieczyszczenie środowiska naturalnego. Konstruktorzy silników o ZS dążą, więc do tego, aby były one coraz mniej szkodliwe dla środowiska poprzez zmniejszanie emisji składników toksycznych spalin. Coraz większa liczba eksploatowanych silników o ZS wymusza badania i później dostarczania na rynek

¹ Politechnika Świętokrzyska, Wydział Mechatroniki i Budowy Maszyn, Zakład Silników Ciepłych, Kielce.

² Politechnika Świętokrzyska, Wydział Mechatroniki i Budowy Maszyn, Zakład Tribologii i Materiałów Eksploatacyjnych, Kielce.

³ Politechnika Warszawska, Wydział SiMR, Instytut Pojazdów

⁴ Politechnika Radomska, Wydział Mechaniczny, Instytut Eksploatacji Pojazdów i Maszyn, e-mail: walorl@wp.pl

coraz większej ilości paliw nowej generacji, które mają wpływ na wskaźniki energetyczne, ekonomiczne, ekologiczne pracy silników [1].

Rodzaj i właściwości fizykochemiczne paliwa istotnie wpływają na przebieg procesu wtrysku i spalania, ponieważ: mają decydujący wpływ na okres opóźnienia wtrysku i zapłonu, od którego zależy jakość i czas przebiegu następných okresów spalania, determinują jakość mieszanki paliwowo-powietrznej.

Rozwiązaniem tego problemu jest wykorzystanie paliw zastępczych na bazie mieszanin z etanolem. Mieszaniny te charakteryzują się innymi właściwościami fizykochemicznymi w stosunku do paliw węglowodorowych. Powodują one występowanie różnic w procesie tłoczenia i rozpylania paliwa oraz procesie ich spalania w cylindrze silnika [2]. Etanol wytwarzany przeważnie z nasion zbóż, buraków cukrowych, trzciny cukrowej, jak również z odpadów drzewnych i roślin niespożywczych [3]. Polska jest jednym z ważniejszych europejskich producentów etanolu. Konieczność wykorzystania nadprodukcji spirytusu, wytwarzanego z nadwyżek produkcyjnych zboża, ziemniaków i melasy buraczonej sprawiła, że już we wczesnych latach 90 nasz kraj zaczął produkować benzynę z dodatkiem etanolu. Nad zastosowaniem tego typu dodatku do paliwa przy zasilaniu silników spalinowych o ZS w Polsce badania prowadzone były między innymi w Zakładzie Techniki Bojowej WSO im. T. Kościuszki [4]. Od ponad 20 lat badaniami nad paliwem do silników o ZS z etanolu zajmują się naukowcy w USA i Kanadzie [5]. Obecnie jest już nawet w dystrybucji paliwo składające się z 7, 10 i 15% etanolu plus standardowy olej napędowy i dodatki uszlachetniające.

2. CEL BADAŃ

Celem badań jest ocena wpływu zasilania silnika PERKINS typ 1100 pracującego w ustalonych warunkach zewnętrznej charakterystyki prędkościowej bez zmian regulacyjnych silnika na wskaźniki operacyjne pracy silnika tj: ekonomiczne i energetyczne. W czasie badań silnik pracował w zakresie prędkości obrotowej wału korbowego od 1000 do 2200 obr/min.

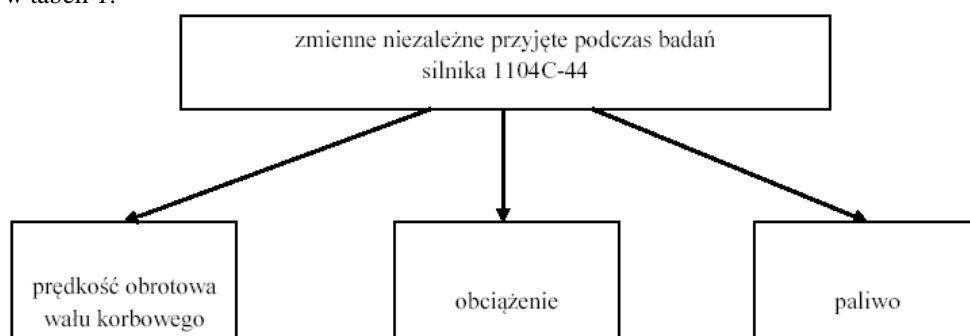
Silnik PERKINS typ 1100 był zasilany paliwem węglowodorowym, niskosiarkowym olejem napędowym EKODIESEL PLUS 50B oraz porównawczo mieszaninami: M1 – 80% ON + 20% etanolu i M2 – 70% ON + 30% etanolu.

3. STANOWISKO BADAWCZE ORAZ PARAMETRY FIZYKOCHEMICZNE PALIW ZASILAJĄCYCH SILNIK

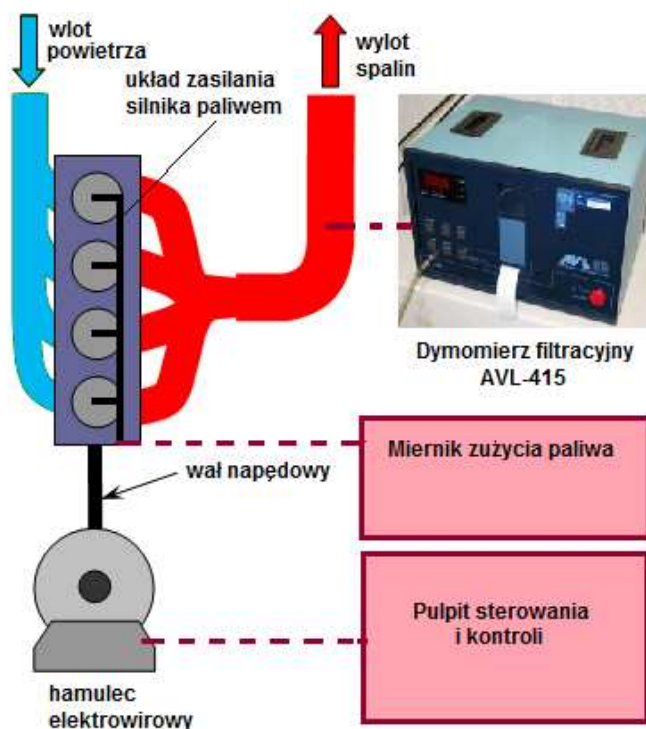
Silnik Perkins 1104C-44 stosowany jest głównie jako źródło napędu ciągników rolniczych. Poza Unią Europejską i USA stosowany jest również w pojazdach samochodowych. W związku z tym powinien on spełniać normy dotyczące emisji składników toksycznych spalin EU Stage II (dla Nonroad Diesel Engines) w wersji G, która dotyczy silników o mocy efektywnej z przedziału $37 \leq P < 75$ kW [3]. Badania przeprowadzono na typowym stanowisku hamownianym, [3].

Etanol jako dodatek do paliwa węglowodorowego wykorzystano ze względu na jego dostępność na rynku oraz z uwzględnieniem, że mieszaniny oleju napędowego z etanolem posiadają różne właściwości fizykochemiczne tj. gęstość, lepkość i napięcie powierzchniowe [3].

Zmienne niezależne przyjęte podczas badań eksperymentalnych silnika Perkins 1104C-44 przedstawiono na rys.1, zaś na rys.2 schemat blokowy stanowiska badawczego. Wybrane właściwości fizykochemiczne zastosowanych paliw zasilających przedstawiono w tabeli 1.

Rys. 1. Zmienne niezależne przyjęte podczas badań eksperymentalnych silnika Perkins 1104C-44 [2]

Rys. 2. Schemat blokowy stanowiska badawczego [2]

Tabela 1. Właściwości fizykochemiczne paliw zasilających silnik [7]

PARAMETR	EKODIESEL PLUS 50 B	M1 (80% ON PLUS-50B + 20% Etanolu)	M2 (70% ON PLUS-50B + 30% Etanolu)
Gęstość w 20°C [10^3 kg/m^3]	848	828	823,8
Lepkość kinematyczna w 40°C [$10^{-6} \text{ m}^2/\text{s}$]	2,75	2,27	2,08
Temperatura zapłonu °C (tygiel otwarty)	≥ 120	32	24
Napięcie powierzchniowe $\sigma \cdot 10^{-2} \text{ [N/m]}$	3,74	2,86	2,74
Wartość energetyczna [MJ/kg]	43,2	41,3	39,9

4. OPIS METODY BADAŃ

Podczas badań silnik PERKINS typ 1100 zasilany był trzema rodzajami paliw ekologicznych tj.: olejem napędowym EKODIESEL PLUS 50B oraz porównawczo mieszaninami objętościowymi: M1 – 80% ON + 20% etanolu i M2 – 70% ON + 30%.

Podczas sporządzania zewnętrznej charakterystyki prędkościowej silnika w przedziale od 1000-2200 obr/min, rejestrowano, co 200 obr/min: obciążenie i zużycie paliwa. Wskazania wskaźników ekonomicznych i energetycznych odczytywano z modułu pomiarowego, który posiada program komputerowy do obliczeń wskaźników operacyjnych badanego silnika na stanowisku hamownianym, a następnie obliczano te wskaźniki w celu potwierdzenia prawidłowości otrzymywanych wyników badań.

Na podstawie wyników badań hamownianych i ich rejestracji dokonano obliczeń wskaźników operacyjnych silnika [2]:

Wskaźniki ekonomiczne:

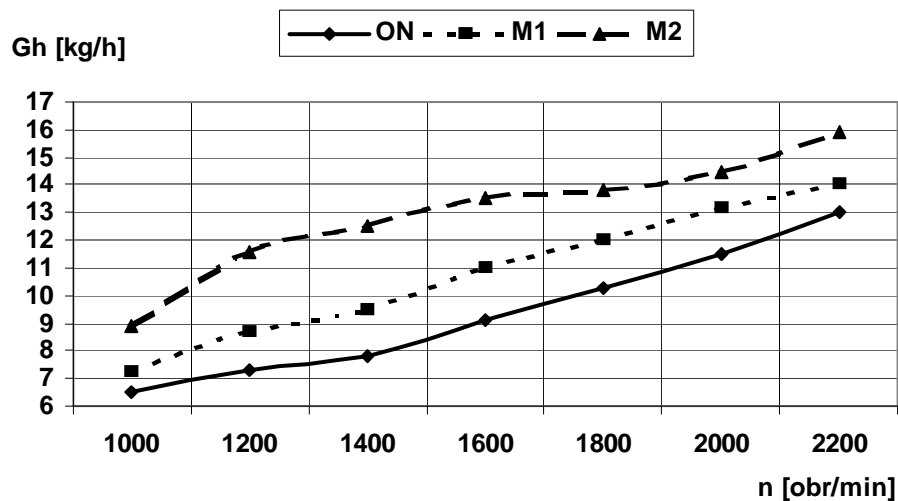
- godzinowe zużycie paliwa G_h , kg/h,
- jednostkowe zużycie paliwa g_e , g/kWh.

Wskaźniki energetyczne:

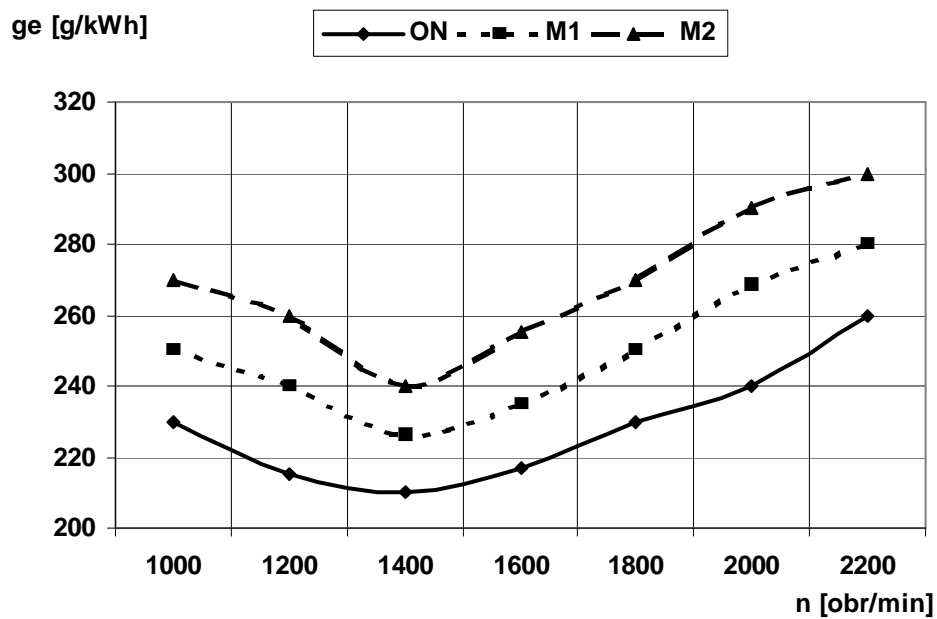
- czasowe zużycie energii $\dot{G}_e$, MJ/h
- jednostkowego zużycia energii g_{enrg} , J/Ws.
- sprawności energetycznej η_e , %.

5. ANALIZA OTRZYMANYCH WYNIKÓW BADAŃ

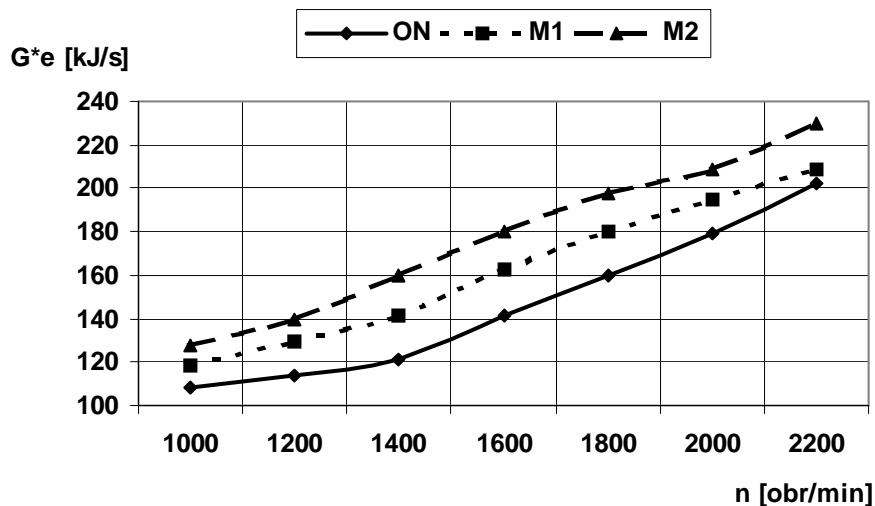
Na rysunku 3 przedstawiono porównanie godzinowego zużycia paliwa, rys.4 jednostkowego zużycia paliwa, rys. 5. czasowego zużycia energii, rys.6 jednostkowego zużycia energii zaś na rys.7 porównanie sprawności energetycznej.

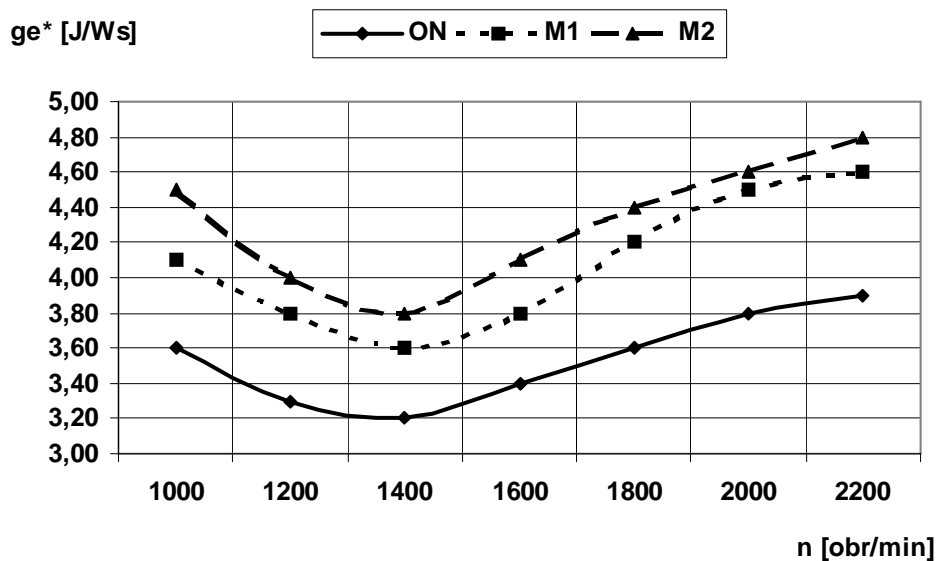
Rys. 3.. Porównanie godzinowego zużycia paliwa G_h [kg/h] dla badanych paliw EKODIESEL, M1 i M2 w funkcji prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min

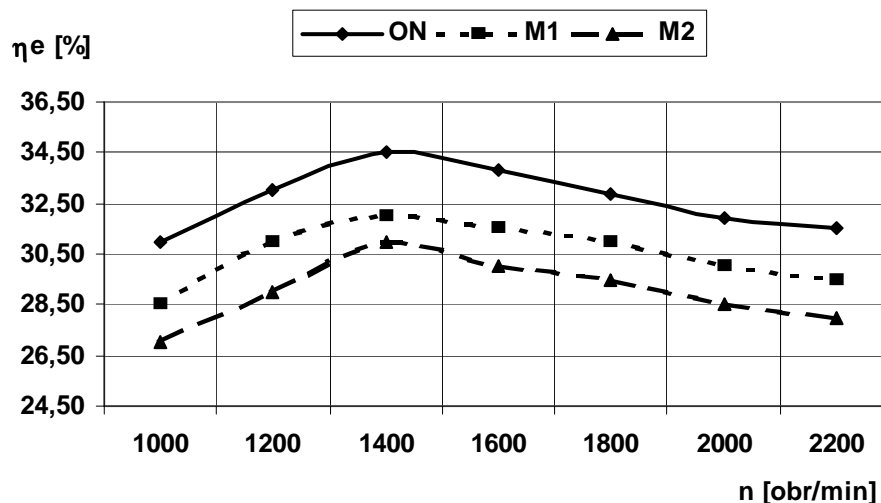
Rys. 4. Porównanie jednostkowego zużycia paliwa g_e [g/kWh] dla badanych paliw EKODIESEL, M1 i M2 w funkcji prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min

Rys. 5. Porównanie czasowego zużycia energii $\dot{G}_e$ [kJ/s] dla badanych paliw EKODIESEL, M1 i M2 w funkcji prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min

Rys. 6. Porównanie jednostkowego zużycia energii g_e^* [J/Ws] dla badanych paliw EKODIESEL, M1 i M2 w funkcji prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min

Rys. 7. Porównanie sprawności energetycznej η_e , [%] dla badanych paliw EKODIESEL, M1 i M2 w funkcji prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min

6. WNIOSKI

Na podstawie wyników otrzymanych z przeprowadzonych badań można sformułować następujące wnioski:

- na podstawie badań ustalono, że mieszanka oleju napędowego i alkoholu etylowego M1, M2, jest stabilna w temperaturach: w zakresach temperatur od +25 do +35°C,
- najmniejsze godzinowe zużycie paliwa (G_h) podczas badań w przedziale prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min występowało dla paliwa EKODIESEL PLUS-50B zaś największe dla mieszaniny M2. Bezwzględna różnica procentowa R_p [%] pomiędzy paliwem EKODIESEL a mieszaniną M2 wynosi od 18-26%,
- najmniejsze jednostkowe zużycie paliwa (g_e) podczas badań w przedziale prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min występowało dla paliwa EKODIESEL PLUS-50B zaś największe dla mieszaniny M2. Bezwzględna różnica procentowa R_p [%] pomiędzy paliwem EKODIESEL a mieszaniną M2 wynosi od 13,3-14,8%,
- najmniejsze czasowe zużycie energii (G_e) podczas badań w przedziale prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min występowało dla paliwa EKODIESEL PLUS-50B zaś największe dla mieszaniny M2. Bezwzględna różnica procentowa R_p [%] pomiędzy paliwem EKODIESEL a mieszaniną M2 wynosi od 7,8-15,6%,
- najmniejsze jednostkowe zużycie energii (g_e) podczas badań w przedziale prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min występowało dla paliwa EKODIESEL PLUS-50B zaś największe dla mieszaniny M2. Bezwzględna różnica procentowa R_p [%] pomiędzy paliwem EKODIESEL a mieszaniną M2 wynosi od 18,7-20%,
- największa sprawność energetyczna (η_e) w przedziale prędkości obrotowych silnika od 1000 do 2200 obr/min występuje dla paliwa EKODIESEL PLUS-50B zaś najmniejsza

dla mieszaniny M2. Bezwzględna różnica procentowa R_p [%] pomiędzy paliwem EKODIESEL a mieszaniną M2 wynosi od 11,1-12,9%,

- badania wykazały wyraźny wpływ takich parametrów fizykochemicznych jak: lepkość, gęstość i wartość opałowa badanych paliw na: godzinowe jednostkowe zużycie paliwa, czasowe i jednostkowe zużycie energii oraz sprawnością energetyczną, co związane jest z innym przebiegiem procesu wtrysku paliwa oraz spalania,
- mieszaninę M2 z 20% zawartością etanolu zastosowano w badaniach z powodu określenia przydatność ekonomicznej jak również jej wpływ na wskaźniki ekonomiczne i energetyczne a przede wszystkim na sprawność energetyczną.
- celowe jest dalsze prowadzenie badań nad oceną wpływu zasilania silnika zarówno paliwami pochodzenia mineralnego jak i roślinnego na ekonomiczne, energetyczne i ekologiczne wskaźniki pracy silnika,

7. LITERATURA

- [1] Ambrozik A.: Analiza cyklu pracy czterosuwowych silników spalinowych. Monografie, Studia, Rozprawy. M-16. Wydaw. Politechniki Świetorzyskiej. PL ISSN 1897-2691. Kielce 2010.
- [2] Ambrozik A., Orliński S.: Wpływ zasilania paliwem mikroemulsyjnym na proces jego wtrysku w silniku o zapłonie samoczynnym. VII Konferencja Naukowo-Techniczna Logistyka Systemy Transportowe, Bezpieczeństwo w Transporcie, „LOGITRANS”. Politechnika Radomska, Wydział Transportu, PAN-Komitet Transportu, Szczyrk, 14-16.04.2100, LOGISTYKA 2/2010, ISBN 978-837351-362-4.
- [3] Dokumentacja techniczna stanowiska badawczego. Wydział Samochodów i Maszyn Roboczych. Politechnika Warszawska, Warszawa 2010.
- [4] 1. Kruczyński S., Orliński P., Orliński S.: Wpływ składu paliwa mikroemulsyjnego węglowodorowo – estrowo -etanolowego na wskaźniki ekonomiczne i energetyczne silnika o zapłonie samoczynnym. Zeszyt Naukowy, 1(73)/2009 s. 67-74. Wydział Samochodów i Maszyn Roboczych Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2009.
- [5] Kruczyński S., Orliński P., Orliński P.: Wpływ zastosowania oleju napędowego i estru fame z 20 % dodatkiem etanolu na ekonomiczne i ekologiczne wskaźniki pracy silnika PERKINS-1104C-44, AUTOBUSY, styczeń-luty nr 1-2 2010, ISSN 1509-5878,
- [6] Kruczyński S., Orliński P., Orliński P.: Wpływ zastosowania mieszanin oleju napędowego, estru fame z etanolem na ekonomiczne i ekologiczne wskaźniki pracy silnika PERKINS-1104C-44, Zeszyty naukowe Instytutu Pojazdów Politechniki Warszawskiej Wydział SiMR, Warszawa, 2 (78)/2010, str.87-102. ISSN 1642-347X.
- [7] Zakład Produktów naftowych, WMTiW, Politechnika Radomska Świadectwa jakości paliw, 2010.